

Пам'ятка для вихователів

«Негативні ознаки заняття проведеного без творчості» або «Чого не повинно бути ніколи»

- Відсутність плану заняття;
- Відсутність чітких цілей заняття;
- Невміння вихователя поставити і виконати програмові завдання;
- Відсутність бажання проводити заняття;
- Неспроможність вихователя бачити заняття в перспективі його розвитку;
- Використання тільки фронтальних способів організації дітей;
- Приділення уваги тільки вербальним методам спілкування з дітьми;
- Одноманітність структури заняття. Бідний його зміст;
- Дисциплінарні відносини з дітьми;
- Використання застарілих шаблонів занять;
- Відсутність комплексних завдань;
- Відсутність ігрових дій, ігрових вправ та інш.;
- Гальмування творчості дітей на заняттях;
- Відсутність самостійності, розкутості дітей, вільного спілкування;
- Спілкування вихователя з дітьми по типу «над дітьми», а не «поруч з ними»;
- Відсутність педагогічного такту, етики з боку вихователя;
- Невміння використати авторські програми, педагогічний досвід в практику своєї роботи;
- Невміння використати акторські здібності, невідання перетворити заняття в маленький театр чи казку.

Організація прогулянки в закладі дошкільної освіти

Важливим елементом освітнього процесу дошкільного закладу є прогулянки з дітьми. Традиційно прогулянка включає в себе організацію з вихованнями спостережень за явищами природи (рослинним і тваринним світом, неживою природою), різноманітні ігри, трудову діяльність, спортивні вправи і самостійну діяльність дітей за їх вибором.

Основне завдання вихователя при проведенні прогулянок полягає в забезпеченні активної, змістовної, різноманітної та цікавою для вихованців діяльності. При цьому необхідно рівномірно чергувати спокійну і рухову діяльності, розподіляти фізичне навантаження під час прогулянки. Для того, щоб прогулянки були різноманітними і цікавими для дітей, вихователі щодня планують їх зміст, включаючи освітню складову і самостійну діяльність дошкільнят.

Самостійна і спільна діяльність з однолітками передбачає наявність різноманітного ігрового матеріалу та інвентарю. Сучасні вимоги до оновлення

освітнього процесу припускають забезпечення максимальної різноманітності прогулянок за змістом і організацією. У методичній літературі вихователі можуть знайти чимало підказок, які допоможуть організувати цікаві прогулянки з дітьми. Обов'язковими складовими тематичних прогулянок самих різних видів є спільна діяльність дорослого з дітьми, спільна діяльність з однолітками і самостійна діяльність дитини. Спільна діяльність дорослого з дітьми в ході прогулянки проявляється особливо яскраво, здійснюється тісне спілкування між ними у всіх видах діяльності. Для дитини освітній процес має сенс, якщо він будується в виді діяльності. Тому освітня складова прогулянки пов'язана з будь-яким з видів дитячої діяльності (ігровим, комунікативним, трудовим, руховим, пізнавально-дослідним, музично-художнім, продуктивним) без жорсткої її регламентації.

Провідною ігровою діяльністю дитини, за допомогою якої він пізнає світ і органічно розвивається, на прогулянці відводиться особлива роль. Ігрові форми освіти можна використовувати при організації індивідуальної, підгрупової або фронтальної роботи з вихованцями. Рухова діяльність на прогулянці також об'єднується з ігровою, при цьому вихователь зобов'язаний регулювати навантаження, спостерігаючи за станом дітей.

Педагог планує прогулянку з урахуванням безлічі факторів: погодних умов, віку дітей, їх пізнавальних інтересів, наявного матеріалу, тематики попередньої освітньої діяльності. Також необхідно передбачити можливість оздоровчого ефекту у фізичному і психічному плані. Правильно організована прогулянка – це найбільш доступний засіб загартовування дитячого організму.

Не слід відмовлятися від традиційної форми проведення прогулянок, більше того, вони повинні займати більшу частину часу в практиці організації роботи з дітьми. Але поряд з цим фахівці та педагоги пропонують ще п'ять видів тематичних прогулянок: прогулянки – походи, розважальні прогулянки з персонажем, прогулянки – події, спортивні прогулянки, прогулянки – трудові акції.

Розглянемо прогулянки кожного виду.

Прогулянки-походи являють собою організований вид діяльності, в ході якого вирішуються оздоровчі завдання, удосконалюються рухові навички та фізичні якості дітей, задовольняються їх пізнавальні потреби, виховується любов і естетичне ставлення до природи. Проводити їх слід з дітьми старшого дошкільного віку. Оптимальна кількість таких прогулянок дві – три на рік. Якщо проводити їх частіше, то ці прогулянки можуть втратити свою привабливість, у дітей знизиться до них інтерес.

Розважальні прогулянки з персонажем спрямовані на створення позитивного емоційного фону, емоційне і психологічне розвантаження дітей, задоволення їх потреби в руховій активності. Форми організації можуть бути різноманітними і варіативними, оскільки залежать не тільки від поставлених цілей і завдань, а й від тематичної спрямованості та смислової насиченості.

Прогулянки з персонажем добре використовувати для мотивації вихованців до певного виду діяльності. Персонаж допомагає зацікавити всіх дітей групи, залучити їх до спільної ігрової діяльності, спостереженнями, праці.

Прогулянка – подія присвячується певній темі (Дню космонавтики, Дню музики, Дню котів, Дню міста, Дню знань) або події в дитячому садку (встановили новий ігровий комплекс, спортивне обладнання, оновили пісок у пісочницях та ін.) Прогулянка – подія (тематична прогулянка) допомагає вихователю підкреслити важливість події, уточнити їх знання, з'ясувати характер сприйняття певної теми.

Прогулянки даного виду сприяють розумовому, моральному, естетичному вихованню, розвивають допитливість дошкільнят.

Спортивні прогулянки спрямовані на зміцнення здоров'я, профілактику стомлення, фізичний і розумовий розвиток, оптимізацію рухової активності дітей. При організації подібних прогулянок різноманітні види дитячої діяльності об'єднуються спортивною тематикою. Правильно організовані спортивні прогулянки надають загартовуючий вплив на дитячий організм в природних умовах, сприяють підвищенню рівня фізичної підготовленості дітей дошкільного віку. Акцент в ході проведення таких прогулянок робиться на формуванні фізичних якостей, вихованню інтересу до спорту та здорового способу життя.

У прогулянках – трудових акціях переважають трудові доручення, вихованці долучаються до різних форм праці відповідно до сезону і погодними умовами. У дітей формується розуміння, що праця на природі – це не гра або розвага, а серйозне заняття. Вихователь підводить їх до розуміння необхідності праці, виховує бажання брати участь у роботах по догляду за рослинами, годівлі птахів, прибирання території (очищенню ігрового майданчику від листя, снігу та ін.) На таких прогулянках діти вчаться трудитися колективно, спільно. Підсумок виконаної ними роботи – це результат спільної праці всіх.

Поради вихователям щодо ефективної організації занять

Не дистанціюйтеся від дітей. Самі підійдіть і сядьте біля них, спостерігайте за іграми, вслухайтесь у розмови. Зробіть початок заняття нефіксованим у часі. Візьміть усе, що ви приготували до заняття і розмістіть матеріали так, щоб діти могли їх бачити: розкладіть на ігровому килимку навколо себе предметні картинки або чистий аркуш ватману і маркери, фізичну карту України чи дитячу енциклопедію, відкриту на сторінці, де зображено карту зоряного неба. Почніть працювати з матеріалом – розглядати, вирізати, малювати тощо. Організуйте це таким чином, щоб у дітей з'явився інтерес до вашої діяльності. Зверніться до тих, хто виявив цікавість або просто перебуває поряд, із проханням допомогти: подати, притримати, розмішати фарбу.

Залучіть двох-трьох дітей до спільної діяльності. Проводьте її у такому емоційному стані, щоб інші діти самостійно, без спонукань, захотіли долучитися до неї.

Приберіть чи зведіть до мінімуму монологічну форму спілкування з дітьми. Будуйте його на засадах ділового партнерства та конструктивного діалогу. Лише так ви зможете пізнати і врахувати в освітньому процесі інтереси дітей та індивідуальні особливості протікання психічних процесів.

Намагайтеся прив'язати до реального життя дітей усю навчальну інформацію, що подається. Наприклад, ознайомлення з професіями до-рослих проведіть на основі бесіди про професії батьків та знайомих людей з найближчого оточення. Розіграйте ситуацію про те, як одна з відомих дітям професій (водій

тролейбуса, кухар, лікар, вихователь) «зникла». Поміркуйте разом про наслідки такої ситуації. Зробіть це весело і смішно. Поверніть дитячий сміх до дитячого садка! А навчаючи дітей побудови упорядкованих послідовних рядів: великий — менший — найменший, принесіть і розкладіть на килимку багато різних за розміром пластикових пляшечок і кришечок до них. Попросіть знайти до кожної пляшечки відповідну кришечку, потім (чи, можливо, дітям захочеться спочатку) побудувати ряд: від найбільшої пляшечки до найменшої. Під час цієї діяльності є можливість закріпити порядкову лічбу, поміркувати над можливостями використання пляшечок у побуті. Скажімо, виготовити з них совок для піску чи інших сипучих речовин, годівничку для птахів, вазу для олівців, «гантелі» (наповнити пляшки водою) для занять фізкультурою чи навіть шумовий музичний інструмент (наповнити пляшки горохом, квасолею, жолудями, мушлями тощо), щоб потім створити своєрідний оркестр.

Особливістю таких занять є прихованість навчальних завдань від дітей. Вони існують лише для вихователя, зафіксовані у плані його роботи та втілюються у партитурі робочого дня. Для дітей це цікава діяльність, забарвлена позитивними емоціями спілкування та відкриттів. Та за появи ознак втоми вихователь має завершити.

Професійне мовлення педагогів

Найактуальніше питання сьогодення – оволодіння громадянами України літературними нормами української мови. Культура мовлення є обов'язковим елементом загальної культури людини. Не випадково вважається, що мовлення людини – її візитна картка, оскільки від того, наскільки грамотно людина висловлює свої думки, залежить її успіх не лише у повсякденному спілкуванні, але й у

професійній діяльності. Особливо актуальне це твердження щодо мовлення педагога, який працює з дітьми дошкільного віку.

Дошкільний вік є сенситивним періодом мовленнєвого розвитку дитини, тому один з провідних напрямів діяльності вихователя дошкільного закладу – формування усного мовлення та навичок мовленнєвого спілкування, що спирається на володіння рідною літературною мовою.

Якість мовленнєвого розвитку дошкільників залежить від якості мовлення педагогів і від оточуючого мовленнєвого середовища у дошкільному навчальному закладі, діти вчаться говорити завдяки слуху та здатності наслідувати. Дошкільники говорять те, що чують, оскільки внутрішні механізми мовлення у дитини утворюються лише під впливом мовлення дорослих. Педагог повинен самокритично відноситись до своєї мови і при наявності недоліків в ній старатись виправити їх.

Для вихователів володіння зразковою мовою – це показник їх професійної підготовленості. Тому турбота про удосконалення своєї мови – моральний і суспільний обов'язок кожного педагога. Кожен вихователь зобов'язаний розвивати в собі досконале володіння тими мовними навичками, які потім передаються дітям. Від культури мови вихователя залежить культура мови дітей.

Саме тому до мовлення педагога дошкільного закладу сьогодні ставляться високі вимоги, і проблема підвищення культури мовлення вихователя розглядається у контексті підвищення якості дошкільної освіти.

У сучасних дослідженнях проблем підвищення культури мовлення педагога виділяють компоненти його професійного мовлення і вимоги до нього.

До компонентів професійного мовлення педагога відносяться:

- якість мовного оформлення мовлення;
- дотримання літературних норм вимови, вірно ставити наголос в словах;
- ціннісно-особистісні установки педагога;
- комунікативна компетентність;
- чіткий вибір інформації для створення вислову;
- орієнтація на процес безпосередньої комунікації.

Серед вимог до мовлення педагога дошкільного закладу виділяють:

- правильність – відповідність мовлення мовним нормам. Педагогу необхідно знати і виконувати у спілкуванні з дітьми основні норми рідної мови: орфоепічні норми (правила літературної вимови), а також норми утворення і зміни слів;
- точність – відповідність змісту мовлення та інформації, яка лежить у його основі. Педагогу слід звернути особливу увагу на семантичний (смисловий) аспект мовлення, що сприяє формуванню у дітей навичок точності слововживання;
- логічність – вираження у смислових зв'язках компонентів мовлення і відносин між частинами та компонентами думки. Педагогу слід враховувати, що саме у дошкільному віці закладаються уявлення про структурні компоненти зв'язного вислову, формуються навички використання різних способів внутрішньо текстових зв'язків;
- чистота – відсутність у мовленні елементів, невластивих літературній мові. Усунення із активного мовлення не літературної лексики – одне із завдань мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Тому, зважаючи на те, що у цьому віці провідним механізмом мовленнєвого розвитку є наслідування, педагогу необхідно піклуватися про чистоту власного мовлення: неприпустимо використовувати слова-паразити, діалектні, жаргонні слова;
- виразність – особливість мовлення, що допомагає захоплювати увагу і створювати атмосферу емоційного співпереживання. Виразність мовлення педагога є потужним засобом впливу на дитину. Володіння педагогом різними засобами виразності мовлення (інтонація, темп мовлення, сила, висота голосу тощо) сприяє не лише формуванню довільності виразності мовлення дитини, але й повнішому усвідомленню дитиною змісту мовлення дорослого, формуванню вміння виражати своє ставлення до предмета розмови;
- багатство – вміння використовувати всі мовні одиниці з метою оптимального вираження інформації. Педагогу слід враховувати, що в дошкільному віці формуються основи лексичного запасу дитини, тому багатий лексикон самого педагога сприяє не лише розширенню словарного запасу дитини, але й допомагає сформувати у неї навички точності слововживання, виразності й образності мовлення;
- доцільність – вживання у мовленні одиниць, відповідних ситуації та умовам спілкування. Доцільність мовлення педагога передбачає, насамперед, володіння відчуттям стилю. Урахування специфіки дошкільного віку націлює педагога на формування у дітей культури мовленнєвої поведінки (навичок спілкування, вміння користуватися різними формулами мовленнєвого етикету, орієнтуватися на ситуацію спілкування співбесідника тощо).

Мова вихователя повинна бути емоційно насиченою, в міру голосною і інтонаційно багатою. Така мова сприймається краще, якщо вона звучить в трохи

уповільненому темпі. Такий темп підвищує чуттєвість мови і навпаки, швидкий темп робить мову змазаною і важкою до сприйняття.

До цього переліку необхідно додати і правильне використання педагогом невербальних засобів спілкування, його уміння не лише говорити з дитиною, але й чути її.

Безумовно, знання педагогом дошкільного закладу зазначених вимог, їх дотримання і постійне вдосконалення свого мовлення – це запорука успішності роботи з мовленнєвого розвитку дітей у дошкільному закладі.

Сучасний вихователь

Професія вихователя належить до творчих видів діяльності, оскільки професійна діяльність будь – якого педагога спрямовується на виховання унікальної, неповторної особистості.

Сучасний вихователь – це фахівець, який сьогодні працює в системі дошкільної освіти, володіє педагогічними технологіями, що відповідають новим суспільним цілям та рівню розвитку науки про дитину. Він повинен вміти працювати в умовах ринку, розуміти що тільки високий професіоналізм,

творчість, ініціатива допоможуть йому знайти своє місце та самореалізуватися в професії.

В.Сухомлинський сказав про це так «Виховання – це багатогранний процес постійного духовного збагачення та оновлення – і тих, хто виховується, і тих, хто виховує».

Вихователь повинен постійно працювати над підвищенням фахового рівня, володіти мистецтвом спілкування з людьми і дітьми. Сучасний вихователь володіє почуттям гумору. Саме він знадобиться в скрутну хвилину і додасть оптимізму в разі невдачі.

В сучасних умовах вихователь повинен мати найвищий рівень фахової підготовки та високий інтелектуально – креативний потенціал. Вихователь – впевнена в собі людина, яка вміє поводитися в товаристві, не викликаючи своїми вчинками, поведінкою та зовнішнім виглядом зневаги до себе, людина, яка дотримується чотирьох основних правил спілкування: ввічливість, природність, гідність і тактовність.

Джерелом натхнення, що живить вихователя, є діти, він живе ними. Саме діти, яких він так любить, дають вихователю невичерпну енергію, життєлюбність і позитивне мислення.

Заповіді педагога:

- Будь обережний!
- Не помились!
- Не нашкодь!
- Будь надією для дитини!
- Знай, чого прагнеш!
- Постійно шукай у дитини скарби в душі!

Як методично правильно організувати самостійну діяльність дошкільників?

Згідно сучасних вимог щодо організації життєдіяльності дітей в дошкільному закладі в режимі дня кожної вікової групи передбачений час на самостійну

діяльність дітей. Вихователю слід пам'ятати, що час, коли дитина просто вільно переміщується груповим приміщенням з кутка в куток, не знайшовши собі заняття за інтересами, проходить для неї спонтанно, безпланово та безрезультатно. По відношенню до дитини – це аморально і негуманно, а по відношенню до вихователя – безвідповідально та непрофесійно. Час перебування дітей в дитячому садку має щоденно плануватися педагогами досить виважено і розумно, і кожній дитині протягом дня слід приділяти максимум уваги.

Організовуючи самостійну діяльність дітей в ЗДО, у центрах розвитку чи поза ними, вихователю варто пам'ятати, що активність кожної дитини (фізичну, пізнавальну, мовленнєву, художньо-естетичну, соціально-моральну, емоційно-ціннісну, креативну) треба регламентувати домірно, тобто кожний дошкільник має повністю реалізувати протягом дня свою потребу в активній творчій діяльності.

Організовуючи самостійну діяльність дітей (вранці перед заняттями, у вільний від занять час, на першій чи другій прогулянці, у вечірні години тощо), педагогу варто враховувати такі поради:

- Починаючи організовувати самостійну діяльність дітей, необхідно представити їм повний набір можливих справ та завдань, розповісти про їх особливості та значимість, постійно поповнюючи центри розвитку (активності) дітей новими атрибутами чи видозмінюючи їх;
- Обговорити з дітьми вимоги до певних видів діяльності чи окремі правила, яких слід дотримуватися, працюючи у тих чи інших центрах розвитку дитини. Ці правила мають бути відомими і ставитися до всіх дітей в однаковій мірі, і вимагати їх дотримання кожною дитиною слід постійно – тоді у неї виробляється стала звичка: брати з дозволу, гратися обережно, не кидати, гортати сторінки охайно, ділитися з друзями, домовлятися про свої ролі, прибирати робоче місце, ставити на місце тощо;
- Варто додатково мотивувати самостійну діяльність дітей. Наприклад, прибирання у столах чи шафках для роздягання, як правило, не викликає у них особливого ентузіазму, але одночасний пошук «секрету» обов'язково зацікавить маленьких дослідників;
- Вихователь має наголосити, що кожна дитина може займатися тим, що їй до вподоби (варто ще декілька разів назвати всі можливі справи);
- Запропонувати кожній дитині вголос повідомити про своє рішення та вибір і спробувати його пояснити;
- Варто також повідомити дітям, що кожний з них може пізніше відмовитися від свого першого задуму і займатися іншою справою, але бажано, щоб кожна розпочата справа була завершеною;

- Вихователь має обов'язково контролювати характер вибору дитини, заохочувати її, спонукати обирати складніші завдання чи допомогти іншим у завершенні справи;
- Час від часу треба звертати увагу на вимоги та правила щодо виконання завдання дітьми;
- В процесі діяльності вихователь має демонструвати дитині свій інтерес та підтримку, впевненість у її можливостях, висловлювати оптимістичну позитивну випереджуючу оцінку (прийом ПВО);
- Після закінчення роботи вихователь заохочує дітей до самооцінювання, вдаючись до запитань: «Чи задоволений ти результатом (роботою)? Що тобі подобається в цій роботі, а що ні? Хто тобі допомагав? Чи зможеш зробити краще наступного разу? Які були у тебе труднощі?»

Отже, підсумовуючи вищесказане, слід наголосити, що для належної організації самостійної діяльності дітей вихователі мають постійно дбати про збагачення предметно-ігрового розвивального середовища в групі, продумувати власне місце і роль у діяльності кожної дитини. Тривалість самостійної діяльності дітей може бути від кількох хвилин до години і більше. Дитина протягом дня може неодноразово повертатися до обраної справи. Це можуть бути:

- Театралізована діяльність (ігри-драматизації, інсценівки, розігрування театрів);
- Мовленнєва діяльність (бесіди, читання художніх творів, розповідання з показом ілюстрацій, переказування, робота з картинками, з книжкою);
- Образотворча діяльність (малювання, ліплення, аплікація);
- Ігрова діяльність (сюжетно-рольові, дидактичні, настільно-друковані, конструктивно-будівельні, рухливі ігри);
- Музична діяльність (гра на дитячих музичних інструментах, музично-дидактичні ігри та вправи, танцювальні рухи);
- Трудова діяльність (трудоі доручення, ручна праця, праця в куточку природи, господарсько-побутова праця);
- Дослідницько-пошукова діяльність (досліди, експерименти);
- Логіко-математична діяльність (ігри-ломиголовки, кросворди, ребуси, лабіринти, вирішення логічних завдань та інше).

Керівництво самостійною діяльністю дітей з боку вихователя, в залежності від ситуації, може бути як безпосереднім, так і опосередкованим. В той час, коли діти зробили свій вибір і активно зайнялися справою за бажанням та інтересами, вихователь має можливість проводити індивідуальну роботу з вихованцями з різних розділів програми, сфер життєдіяльності, опосередковано спостерігаючи за заняттями всієї решти дітей.

Постійний контроль, вказівки, обмеження, необґрунтовані правила, докори, негативна оцінка діяльності дитини з боку вихователя можуть зашкодити її особистості у виробленні оцінного ставлення до себе, своїх можливостей.

Для організації самостійної діяльності дітей в календарному плані освітньої роботи вихователі мають обов'язково зазначати умови, за яких вона буде проводитись (матеріали, атрибути, ігри, обладнання, посібники тощо), тобто створити «ситуацію успіху» для кожної дитини у всіх центрах розвитку.

Роль помічника вихователя в організації самостійної діяльності дітей, які не зайняті на основному занятті.

Сьогодні помічник вихователя – це не няня, не прибиральниця, не технічний працівник, як до цього ставилися раніше, не наглядач за дітьми, а теж педагог, який бере участь у навчально-виховній роботі (згідно ст.27 Закону України «Про дошкільну освіту»). Коли з однією підгрупою вихователь проводить заняття, то за другою підгрупою помічник вихователя не лише наглядає, а й працює – виконує з дітьми посильну навчально-виховну роботу, зміст якої завчасно продумує вихователь: читання та розповідання казок; розгляд ілюстрацій, предметних чи сюжетних картинок; виготовлення поробок; прибирання у шафах; настільно-друковані ігри; виготовлення альбому для іменинника; підклеювання книжок; сюжетно-рольова гра; розв'язання моральних ситуацій; розмальовування картинок; колективні види праці і т.д.

Доречно продумувати такі форми роботи не зайнятими на занятті дітьми, які пов'язані з темою навчально-виховного блоку та темою заняття. По завершенню виконання завдання такими дітьми вихователю варто оцінити результати їх роботи та похвалити їх за старанність і те, що вони не заважали працювати іншим.

Варто наголосити, що другу підгрупу, по можливості, може взяти на заняття інший спеціаліст ЗДО: музкерівник, інструктор з фізкультури, практичний психолог, керівник гуртка тощо. Однак, недопустимо просто відправляти помічника вихователя з дітьми в роздягальню, у спальню тощо без усякого вмотивованого виду діяльності, аби лише вони не заважали вихователю у проведенні основного заняття з першою підгрупою дітей.

При плануванні спеціально організованих ігор-занять з дітьми раннього віку, і не тільки, можна використовувати такий варіант організації навчання дітей: поки вихователь займається з молодшою підгрупою, старші граються і готуються до заняття під наглядом помічника вихователя; потім вихователь працює зі старшою підгрупою, а молодші граються і допомагають помічнику вихователя підготувати матеріал до наступного заняття. Педагог знову займається з малятами, залишаючи старших під наглядом помічника; потім малята збираються на прогулянку з помічником, а вихователь проводить друге заняття зі старшою підгрупою. Після заняття педагог виходить з молодшою підгрупою на прогулянку, а старша підгрупа під наглядом помічника починає одягатися. Однак, організація навчання дітей за підгрупами може бути ефективною лише за умови активної участі в ньому помічника вихователя і чіткого розподілу обов'язків між помічником і педагогом. Вихователь повинен щоразу продумувати і планувати етапи цієї співпраці, готувати необхідний для кожного заняття добір дидактичного матеріалу.

